

**Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav českých dějin
Studijní obor: Historie/České dějiny**

**Teze disertační práce
Mgr. Vlastimil Ondrák**

***Soud krví a železem*
Ukrajinský integrální nacionalismus,
„banderovci“ a jejich místo
v evropských dějinách**

Ukrainian Integral Nationalism, „Banderites“ and Their
Place in the History of Europe

**Praha 2023
Školitel: prof. PhDr. Jan Rychlík DrSc.**

Česká historiografie a veřejný prostor doposud postrádají ucelenou monografii k tématu ukrajinského integrálního nacionalismu, jeho struktur, zejména Organizace ukrajinských nacionalistů (OUN) a Ukrajinské povstalecké armády (UPA), laicky známé jako tzv. banderovci, a jejich činnosti. A to i přesto, že proces formování OUN probíhal ve velké míře v Československu a boje s UPA zůstávají rozsahem největším nasazením ozbrojených složek čs. státu po roce 1945. Jedná se o téma celoevropského významu s periodickou rekurencí a mimořádným významem pro pochopení soudobého dění ve východní Evropě, zejména v polsko-ukrajinsko-ruském prostoru. Téma bylo a nadále bude opakovaně zneužíváno a dezinterpretováno všemi stranami zainteresovanými v současném rusko-ukrajinském konfliktu a je i součástí hlubších rozporů mezi NATO, EU a Ruskem. Práce si klade za cíl tuto mnohvrstevnatou a komplikovanou problematiku rozšířit o výzkum dění a specifika v československém prostoru a představit ji českému čtenáři v mateřském jazyce v co nejobektivnějších rysech.

Dosavadní odborné práce vydané v českém jazyce sestávají ze čtyř monografií. Nejstarší z nich je *Zpráva o akci B* z pera Jana Fialy,¹ která, ačkoliv byla poprvé vydána až roku 1994, vznikala v 60. letech a v mnoha aspektech zůstala poplatná své době. Z dnešního úhlu pohledu ji nelze považovat za aktuální a směrodatnou. Zůstává však cenným zdrojem pro své militární aspekty a mementem staršího bádání nad problematikou. Další dvě knihy byly vydány roku 2018 a 2019. V prvním případě se jedná o překlad knihy polského historika Grzegorze Motyky *Volyň 1943 - Genocidní čistka - fakta, analogie, historická politika*. Jak vyplývá ze samotného názvu, autor se zabývá nejkontroverznějším tématem, které lze v problematice ukrajinského integrálního nacionalismu nalézt, tzv. depolonizační akce UPA. Jedná se o dílo bezesporu objektivní v rámci možností polské historiografie, ovšem postihující pouze úzce vymezené téma, čímž může být souvisejícího dění neznalý čtenář zavádějícím způsobem ovlivněn. Třetí monografie je tištěnou verzí disertační práce Tomáše Řepy obhájené na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně pod názvem *Banderovci, celkové zhodnocení projevů ukrajinského nacionalismu v československých dějinách po roce 1945*. Opět již z názvu vyplývá, že se nejedná o práci postihující téma ve všech důležitých aspektech. Navíc se v historické obci nesetkala s příliš pozitivním ohlasem.² Zmínit je nutno i četné studie Davida Svobody. Týž autor roku 2021 vydal monografii k dějinám ukrajinského radikálního nacionalismu pod názvem *Jablko z oceli. Zrod, vývoj a činnost ukrajinského radikálního nacionalismu v letech 1920-1939*, čímž po dlouhé době obohatil českou

¹ Fiala, Jan: *Zpráva o akci B*, Praha, 1994.

² Viz Konečný, Martin: Recenze Řepa, Tomáš: *Banderovci, celkové zhodnocení projevů ukrajinského nacionalismu v československých dějinách po roce 1945*. In *Vojenská história*, Bratislava, roč. 24, č. 2/2020, s. 145-151; Ondrák, Vlastimil: Recenze dtto. In *Sborník Archivu bezpečnostních složek*, Archiv bezpečnostních složek, Praha, roč. 2019, č. 17, s. 382-389; Tomek, Miroslav: Recenze dtto. In *Dějiny a současnost*, Praha, roč. 2020, č. 5/2020, s. 47; Kordová, Vlasta: *Demytologizace „banderovců“ v podání Tomáše Řepy*. In *Securitas Imperii*, č. 38, 1/2021, Ústav pro studium totalitních režimů, Praha.

historiografii fundovanou a rozsáhlou prací, ovšem jak již z názvu vyplývá, končí rokem 1939.³ Na Slovensku se problematikou UPA zabývá Michal Šmigel pracující na univerzitě Mateja Bela v Banské Bystrici. Svůj výzkum zaměřuje především na tzv. rejdy UPA na Slovensko v letech 1945 až 1947.⁴ Období válečnému a předválečnému se věnuje spíše okrajově.

Veškerá dostupná literatura vyjma Svobodovy monografie se soustřeďuje takřka výhradně na období let 1939 až 1948, důsledkem čehož je závažná deformace problematiky v českém veřejném diskurzu tak, že stále reflektuje především neobjektivní texty vzniklé v období před rokem 1989 a dochází k neúměrné fixaci na násilné aktivity ukrajinských nacionalistů proti civilnímu obyvatelstvu dnešní západní Ukrajiny a východní Polska za současné ignorace jejich příčin a dalších, často rozsáhlejších a důležitějších aspektů činnosti OUN/UPA a jejich nepřátel. Práce se proto ve zvýšené míře zabývá i předcházejícím obdobím, cca 1850 až 1939, tak, aby bylo lze vytvořit kohezní syntézu vedoucí od vzniku moderního ukrajinského nacionalismu po zánik nacionalistických organizací na Ukrajině v 60. letech. Ukrajinský radikální nacionalismus je dále zasazen do kontextu obdobných ideologií sousedních národů, především polského, ale také českého, a to s cílem potvrdit či vyvrátit údajné exkluzivní rysy západoukrajinského integrálního nacionalismu, jenž mu přisuzují někteří autoři.⁵

Jak vyplývá z předchozích řádků, jedná se o téma široké tematicky i obsahově. Z praktických důvodů byla za výchozí bod zvolena obecně uznávaná doba začátku ukrajinského národního obrození v první polovině 19. století. Práce se v jednotlivých tematických podkapitolách drží chronologického řazení a stejně tak i kapitoly.

První kapitola postihuje ekonomicko-kulturně-politické proměny protoukrajinských (rusínských) společenství v Habsburské monarchii, Ruském impériu a jejich nástupnických státech od začátku 19. století po druhou světovou válku. Metodologicky je koncipována jako syntéza odborných prací českých a zahraničních autorů s významným, ale kriticky hodnoceným podílem textů z per členů a příslušníků OUN/UPA. Představeny jsou i koncepce ukrajinského národního obrození, které se neprosadily a koncepce jiných národních hnutí snažících se integrovat protoukrajinské obyvatelstvo do neukrajinského národního celku. Cílem této kapitoly je seznámit čtenáře s interpretací moderní historie prizmatem ideologů ukrajinského nacionalismu a jak je hodnocena soudobými historiky. Text dále seznámí čtenáře s životem ukrajinských-rusínských společností v jednotlivých státech s výraznou ukrajinskou minoritou (SSSR, Polsko, Rumunsko, ČSR), jejich dostředivých i odstředivých rysech a představí v širších souvislostech proces dotvoření

³ Svoboda, David: *Jablko z oceli. Zrod, vývoj a činnosti ukrajinského radikálního nacionalismu v letech 1920-1939*, ÚSTR, Academia, Praha, 2021.

⁴ Šmigel, Michal: *Banderovci na Slovensku (1945-1947)*, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Banská Bystrica, 2007.

⁵ Jedná se především o teze zdůrazňující mimořádnou agresivitu, kult násilí, až „krvežíznivost“ a „fanatickou kolaboraci“ s nacistickým Německem v letech 1933 až 1945.

a štěpení ukrajinského národa. Důraz je kladen na sociální, ekonomickou, politickou a národnostní problematiku a perzekuci, jimž byli Ukrajinci v jednotlivých státech vystaveni. Dále nabízí komparaci se situacemi jiných etnických skupin daných států. Metodologicky kapitola pokračuje v trendu předchozí, dále doplněné o materiály provenience čs. diplomatického sboru v Polsku a SSSR.

Součástí tohoto úseku práce tvoří i podkapitola týkající se ukrajinské emigrace v meziválečné ČSR a potažmo v dalších evropských státech. Ve 20. letech ČSR sehrála roli katalyzátoru ve formování moderního ukrajinského nacionalismu, a to do té míry, že nebýt shody okolností, samotná OUN by vznikla v Praze.⁶ V ČSR dlouhodobě pobývaly elity OUN a krátkodobě takřka všichni významní činovníci, včetně Jevhena Konovalce, Andrije Melnyka i Stepana Bandery. Mimo samotného deskriptivního popisu reálií a historie ukrajinské emigrace se kapitola zaměřuje i na potvrzení či vyvrácení v zahraničí se objevujících tvrzení o kruciólní roli a rozsáhlé podpoře a spolupráci politických elit a zpravodajských služeb ČSR s ukrajinskými nacionalisty. Metodologicky kapitola vychází z pramenů čs. úřadů dochovaných v různých archivech, především Národní archiv, Vojenský historický archiv, Archiv Kanceláře prezidenta republiky a Archiv ministerstva zahraničních věcí. Dále poté prací příslušníků samotné emigrace a polských a ukrajinských autorů problematice se věnujících. Výzkum tématu ukrajinské emigrace v ČSR, respektive v evropských zemích a USA, je z výše zmíněných příčin nezbytnou součástí studia historie ukrajinského nacionalismu a lze se domnívat, že tomuto tématu doposud nebyla věnována adekvátní pozornost doma ani v cizině.

Druhá kapitola nabízí přehledový výklad o struktuře, historii a charakteristice Organizace ukrajinských nacionalistů a jejich předchůdců v letech 1918 až 1939, doplněný o analýzu klíčových prací ideologů ukrajinského nacionalismu, zejména Dmytra Doncova, Mychajla Kolodzinského, Volodymyra Martynce, Mykoly Sciborského⁷ a dalších autorů, jejichž společným rysem bylo primordialistické chápání národa jako odvěké, přírodními zákony dané entity. Cílem je předložit čtenáři analýzu ideologických základů ukrajinského integrálního nacionalismu a jeho zařazení do kategorie příbuzných evropských politických hnutí. Tuto analýzu plánuji vést jako polemicko-konfirmativní se zahraničními autory, zejména Oleksandrem Zajcevem⁸, Johnem Armstrongem⁹, Myroslavem Shkandrijem¹⁰ a dalšími. Hlavní třecí plochy diskuzí o charakteru ukrajinského integrálního nacionalismu se týkají zejména jeho ideové a praktické proximity k německému

⁶ Книш, Зиновій: *При джерелах українського організованого націоналізму*, Срібна Сурма, Торонто, 1970, Toronto, 1970, s. 37 a dále s. 115.

⁷ Ve vztahu k výše řečenému je vhodné zmínit, že Martynec a Sciborskyj dlouhodobě žili v Praze a Poděbradech.

⁸ Зайцев, Олександр: *Український інтегральний націоналізм (1920–1930-ті роки)*, Критика, Київ, 2013.

⁹ Armstrong, John: *Ukrainian Nationalism*, New York-London, 1963.

¹⁰ Shkandrij, Myroslav: *Ukrainian Nationalism: Politics, Ideology, and Literature, 1929-1956*, Yale, 2015.

nacionálnímu socialismu,¹¹ italskému fašismu a dalším ideově a náplní spřízněným státům a hnutím meziválečné Evropy. Je nutné zmínit, že ačkoliv inspiraci a náklonnost k těmto subjektům samotní ukrajinští nacionalisté neskryvali, nikdy se za fašisty ani nacionální socialisty neoznačovali. Zejména mezi polskými autory je populární hypotéza inherentní násilné podstaty ideologie ukrajinského integrálního nacionalismu, potažmo všech fašizujících hnutí, tedy i této problematice je věnován prostor. Rámcem dané kapitoly doplňuje i historie organizací ukrajinských nacionalistů¹² do roku 1940¹³ a zejména ideologické a strategické spory, které nacionalistickým táborem zmítaly.

Třetí kapitola je zaměřena na situaci ukrajinského národa a činnost ukrajinských nacionalistů za druhé světové války a následně až do likvidace OUN/UPA na přelomu 50. a 60. let. První část kapitoly se omezuje na konstatování faktů společných polské a ukrajinské historiografii. Druhou část tvoří analýza děl polských a ukrajinských autorů všech proudů. Cílem je seznámit čtenáře s mnohvrstevnatostí a nejednoznačností problematiky v jejich obnažené podobě. Tato kapitola je metodologicky i obsahově nejdůležitější a nejsložitější částí práce. Postupovat plánuji dle zásad komparativní historiografie formulovaných Georgem Steinmetzem¹⁴ a Chrisem Lorenzem.¹⁵ Součástí kapitoly je i otázka míry antisemitismu, kolaborace a odporu Ukrajinců s a proti sovětské a německé okupační moci a zařazení do kontextu fenoménu kolaborace a rezistence v okupované Evropě. Vzhledem k faktu, že tato oblast je nejčastější lokalizací propagandistických a dezinterpretčních snah v rusko-ukrajinském konfliktu, ji osobně považuji za stylizačně a metodologicky nejobtížnější část práce. Inspiraci pro deskriptivní část kapitoly čerpám především z monografií Grzegorze Motyky¹⁶ a Ihora Iljušyna¹⁷, kteří patří mezi úzké spektrum historiků obecně uznávaných v polské a ukrajinské odborné komunitě za v rámci možností objektivní a nezájaté odborníky. V analytické části (komparace prací polských a ukrajinských historiků) pracuji se závěry historiografického textu Rafała Wnuka *Recent Polish Historiography on Polish-Ukrainian Relations during World War II and its Aftermath* a Tarase Kuzia *National Identity and History Writing in Ukraine*.¹⁹ Mimo aktualizaci a rozšíření o nejnovější historiografickou produkci se

¹¹ Tento směr je charakteristický zejména pro sovětskou a ruskou postsovětskou historiografii. Lze se však domnívat, že v těchto případech jde spíše o ideově-politické motivace autorů než o závěry učiněné na základě důkladné a nestranné vědecké práce.

¹² V tomto bodě jsou myšleny všechny organizace ukrajinských nacionalistů, které existovaly v době před a těsně po vzniku OUN a které ji zakládaly.

¹³ V tomto bodě částečně není respektováno chronologické členění z kohezních a strukturálních příčin spojených s děním v OUN v důsledku událostí března a září 1939.

¹⁴ Steinmetz, George: *Comparative History and Its Critics. A Genealogy and a Possible Solution*, 2014.

¹⁵ Loren, Chris: *Comparative Historiography: Problems and Perspectives*, In *History and Theory*, roč. 38, č. 1 (únor 1999), s. 25-39.

¹⁶ Motyka, Grzegorz: *Od rzezi wołyńskiej do akcji Wisła*. Kraków, 2011. *Ukraińska partyzantka 1942-1960*, Instytut studiów politycznych PAN, 2006.

¹⁷ Люшин, Ігор: *Волинська трагедія 1943–1944 рр.* Київ, 2003; тій: *Українська Повстанська Армія і Армія Крайова: Протистояння в Західній Україні (1939-1945 рр.)*, Київ, 2009.

¹⁸ Wnuk, Rafał: *Recent Polish Historiography on Polish-Ukrainian Relations during World War II and its Aftermath*, Lublin, 2008.

¹⁹ Kuzio, Taras: *National Identity and History Writing in Ukraine*. Toronto, 2006.

snažím potvrdit, vyvrátit a/nebo modifikovat jejich závěry, především změny v polsko-ukrajinském dialogu po vypuknutí rusko-ukrajinského konfliktu roku 2014.

Poslední, čtvrtá kapitola obsáhne aktivity ukrajinského podzemí v ČSR. Důraz je kladen především na politickou a vojenskou činnost a konfrontaci obecně rozšířených tvrzení o ve většině případů násilných aktivitách UPA na Slovensku a v českých zemích, charakteristice celého hnutí a objasnění příčin a motivací aktivit UPA v ČSR, přičemž proběhne i konfrontace čs. filmové tvorby s prameny.²⁰ Jádrem kapitoly vychází z archivního výzkumu ve fondech Archivu bezpečnostních složek, Vojenského historického archivu Slovenské republiky, Vojenského ústředního archivu-Vojenského historického archivu v Praze, memoárové literatury přímých účastníků na ukrajinské straně a výpovědí zajatých vojáků UPA. Součástí kapitoly jsou i podkapitoly zabývající se osudy příslušníků UPA zajatých v ČSR, z nichž většina byla v létě 1948 předána do Polska, založená na studiu soudních materiálů v péči polského Institutu paměti národa (Instytut pamięci narodowej) a aktivitami Státní bezpečnosti v „ukrajinské problematice“.

Práce si klade cíle ve třech rovinách. První je snaha alespoň částečně překlenout propast mezi výsledky výzkumu problematiky ukrajinského nacionalismu v českém prostoru²¹ a v zahraničí. Druhá rovina spočívá v obohacení výzkumu o témata ukrajinské emigrace v ČSR a tamní činnosti OUN-UPA, které doposud nebyly detailněji reflektovány. Třetí cíl zahrnuje snahu zlepšit informovanost a orientaci české veřejnosti v historických aspektech probíhajícího rusko-ukrajinského konfliktu.

Metodologicky se práce zakládá na archivním výzkumu úřední, vojenské, soudní, diplomatické, policejní a jiné provenience, memoárové literatury a polské a ukrajinské historiografické produkci. Ve velké míře je využíváno komparativních postupů, především mezi prameny provenience oponentních autorů, a kritického přístupu k často politicky, historicky či jinak motivovaným, popř. deformovaným hypotézám.

Hlavní výzkumné otázky spočívají v těchto bodech:

- 1) Zda, případně jak a proč ČSR podporovala či potírala ukrajinské nacionalisty
- 2) Jaký byl vztah ukrajinských nacionalistů k čs. státu a jeho správě Podkarpatské Rusi a Prešovska?
- 3) Lze OUN zařadit mezi dobová fašistická či fašizující evropská hnutí, nebo tvořily vlastní politickou a ideologickou kategorii?
- 4) Byl ukrajinský integrální nacionalismus ideologií inherentně nenávistnou a násilnou?

²⁰ Jedná se o film *Akce B* z roku 1951 (režisér Josef Mach), který se pokouší rekonstruovat pokus jednotek UPA probít se roku 1947 do amerického okupačního pásma v Německu a čtvrtou epizodu krimiseriálu *30 případů majora Zemana: Rubínové kříže* z roku 1975, který pojednává o rozbití údajné konspirační sítě OUN v ČSR.

²¹ Příčiny tohoto stavu lze hledat v objektivních problémech, např. nemožnost nestranně zkoumat problematiku v období před rokem 1989, jazyková bariéra apod., i subjektivních v podobě náročnosti a potenciální výbušnosti tématu.

- 5) Jakým způsobem lze charakterizovat dění na etnicky smíšených polsko-ukrajinských oblastech v letech 1942 až 1947?
- 6) Kdo byl za zločiny spáchané na civilním polském a ukrajinském obyvatelstvu v tomto období zodpovědný? Jaké byly motivace aktérů?
- 7) Jaký byl vztah ukrajinských nacionalistů k ČSR po konci druhé světové války? Jaké byly motivace, pozadí a průběh tzv. rejdů UPA do okolních zemí, především ČSR?
- 8) Byla UPA zodpovědná za násilnosti na východním Slovensku v letech 1945 až 1947, jak je postulováno v mediálním prostoru a předlistopadové produkci?
- 9) Odpovídá charakteristika a líčení činnosti UPA na území ČSR autory z doby do roku 1989 realitě?

Práce přináší odpovědi na tyto otázky zhruba tohoto vyznění:

- 1) Ze strany československého státu nelze hovořit o podpoře radikálních ukrajinských nacionalistů v meziválečné ani poválečné periodě. Ze strany představitelů OUN sice docházelo k sondážním pokusům, ty však nepřerostly v oficiální ani neoficiální podporu jejích cílů.
- 2) Vztah členské základny OUN k ČSR se v průběhu času měnil. Ze strany starších elit představovala stát přátelsky neutrální s některými výhradami, zatímco mladší generací již byla řazena mezi nepřátelské, a to právě z důvodu údajné okupace dominantně rusínských-ukrajinských území na Slovensku a Podkarpatské Rusi.
- 3) Ideologie a metody OUN byly signifikantně inspirovány a ovlivněny dobovým politickým myšlením, zejména italským fašismem, německým nacionálním socialismem a dalšími. Zároveň však v některých bodech významně divergovaly, a to zejména kvůli zjevné nekompatibilitě některých ideologických aspektů.
- 4) Násilné metody OUN zdědila již po svých předchůdcích, ovšem ve formě relativně omezených aktů, zaměřených proti představitelům nepřátelských režimů. O násilí v masové formě lze hovořit až v letech druhé světové války, kdy bylo aplikováno všemi zúčastněnými stranami, v prostoru východní Evropy zejména nacistickým Německem a Sovětským svazem.
- 5) Problematika polsko-ukrajinských vztahů za druhé světové války dodnes představuje sporný bod a zůstává otevřenou dalšímu bádání. Historické obce obou národů se na průběhu dění, motivacích ani prostředcích neshodnou. Ukrajinská strana se převážně domnívá, že došlo ke kvaziobčanské válce, vedoucí ke smrti desetitisíců lidí na obou stranách, ovšem za aktivní účasti dalších aktérů. Polští historici obecně soudí, že ze strany radikálních ukrajinských nacionalistů došlo k pokusu o etnickou čistku Poláků ve

všech sporných oblastech jimi považovanými za etnicky ukrajinské a polská strana jednala převážně (nikoli zcela) defenzivně.

- 6) Odpovědnost za zločiny spáchané na polském a ukrajinském národu v letech druhé světové války i po ní leží na konkrétních příslušnících zejména ozbrojených sil Německa, Sovětského svazu, OUN/UPA a polských organizací hnutí odporu s tím, že ukrajinské podzemí druhému národu způsobilo nepoměrně menší ztráty na životech než Německo a SSSR, polské poté ještě řádově menší.
- 7) Vzhledem k odstoupení Podkarpatské Rusi Sovětskému svazu pominula většina sporných bodů, které prizmatem elit OUN mezi nimi a ČSR existovaly. Proto byla mylně vnímána jako stát přátelský, přinejhorším neutrální, patrně pod vlivem relativně pozitivního přístupu meziválečné ČSR k ukrajinské otázce. Tzv. rejdy UPA na její území neměly nepřátelský podtext. Naopak jejich smysl spočíval ve snaze varovat československé obyvatelstvo a představitele před hrozbou komunismu a sovětského vlivu. Příslušníci UPA obecně nebyli slovenským obyvatelstvem vnímáni jako násilníci a povětšinou se jim dostalo vřelého přijetí.
- 8) Shromážděné prameny neumožňují zodpovědět otázku, zda, resp. do jaké míry byli příslušníci ukrajinského podzemí zodpovědní za trestnou činnost páchanou na východním Slovensku v letech 1945 až 1947 a která jim je obecně prisuzována, zejména vraždy židovského obyvatelstva v prosinci 1945. Dochované prameny hovoří rozporuplně. Jednotlivé případy často nebyly řádně, resp. vůbec vyšetřeny a odpovědnost za ně úřady připsaly UPA *ad hoc* a bez věrohodných důkazů. Při tomto procesu byl zcela ignorován fakt, že za dobu svého působení na území ČSR ukrajiniští povstalci obecně nepáchali násilnou trestnou činnost. Podařilo se doložit, že na tamní kriminalitě se významně podílela lokální populace, přeshraniční polské, sovětské a ukrajinské skupiny a také polské vládní vojsko.
- 9) Za dobu trvání komunistického režimu v Československu neproběhlo objektivní vědecké zkoumání sledované problematiky. Dostupné zpravodajské výstupy a literatura dění líčí značně zkresleně se zjevně negativním zaujetím proti příslušníkům ukrajinského podzemí, a to i ve světle pramenů provenience subjektů navázaných na Komunistickou stranu Československa. Tyto práce z hlediska studia problematiky nemají takřka žádnou výpovědní hodnotu. Tento fakt vyplývá, mimo jiné, z toho, že značná část pseudoodborných prací pocházela z per tehdejších příslušníků Sboru národní bezpečnosti, resp. Státní bezpečnosti.

Soupis pramenů, literatury a jiných zdrojů

- Ajnenkiel, Andrzej: *Kwestia ukraińska w polityce I Rzeczypospolitej i w koncepcjach oraz działaniach ukraińskich sił politycznych w okresie międzywojennym (1918–1939)*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 10, Warszawa, 2006
- Ajnenkiel, Andrzej: *Polityka Polski w stosunku do Ukraińców w okresie międzywojennym. Wybrane problemy*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 1–2, Warszawa, 1997
- Applebaum, Anne: *Red Famine. Stalin's War on Ukraine*, Penguin Books, Great Britain, 2017
- Armstrong, John Alexander: *Ukrainian Nationalism*, Columbia University Press, New York, 1963
- Bacic, Alina: *Sotnie Ukraińskiej Powstańczej Armii dowodzone przez Stepana Stebelskiego „Chrina“ w latach 1944–1947*. In kol. autorů: *Ukraińcy i ich sąsiedzi na przestrzeni wieków. Polityka/Gospodarka/Religia/Kultura/Życie codzienne*, t. 3, Wydawnictwo naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku, Słupsk-Warszawa, 2022
- Bárta, Milan: *My jsme rozhodnutí zneškodnit každého, nikoho se nebojíme. Proces s Jaroslavem Pavlem*. In *Paměť a dějiny, ÚSTR, Praha*, č. 4/2012
- Běljajev, Vladimir Pavlovič: *Ozvěna Černého lesa, Naše vojsko, Praha*, 1979
- Budnitskii, Oleg: *Russian Jews Between the Reds and the Whites, 1917–1920*, University of Pennsylvania Press, Bloomington, 2012
- Cienciala, Anna: *The Foreign Policy of Józef Piłsudski and Józef Beck, 1926–1939: Misconceptions and Interpretations*. In *The Polish Review*, Polish Institute of Arts and Sciences of America, New York, č. 3/1989
- Czubiński, Antoni: *Historia Polski 1864–2001*, Ossolineum, Warszawa, 2008
- Československá rozvědka v systému Státní bezpečnosti. *Krátká historie*, Úřad pro zahraniční styky a informace, Praha, 2003
- Davies, Robert William, Wheatcroft, Stephen: *The Years of Hunger. Soviet Agriculture 1931–1933*, Palgrave Macmillan, London, 2009
- Dąbrowski, Dariusz: *Rzeczpospolita Polska wobec kwestii Rusi Zakarpackiej (Podkarpackiej) 1938–1939*, Europejskie Centrum Edukacyjne, Toruń, 2007
- Debo, Richard: *Survival and Consolidation: The Foreign Policy of the Soviet Russia, 1918–1921*, McGill-Queen's University Press, Montreal 1992
- Dmowski, Roman: *Polityka polska i odbudowanie państwa. Díl 2*. Instytut wydawniczy Pax, Warszawa, 1988
- Dmytruk, Wołodymyr: *Polityka władz sowieckich w stosunku do ludności Ukrainy Zachodniej w latach 1939–1941: istota i następstwa*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 4, Warszawa, 1999
- Dnistrjanskyj Stanislav: *Ukrajinci Čechům*, Praha, 1919
- Drozd, Roman, Halczak, Bohdan: *Dzieje Ukraińców w Polsce w latach 1921–1989*, MAJUS,

Zielona Góra, 2010

Drška Pavel: *První boje s banderovci*. In. *Vojenské dějiny Československa*, 5. díl, Praha 1989

Duda, Mychajło: *Wielki rajd*, Mireki, Białystok, 2013

Dvořáková, Jiřina: *Historie a vývoj československého civilního zpravodajství se zaměřením na rozvědku 1919–1990*, Úřad pro zahraniční styky a informace, Praha, 2015

Dvořáková, Jiřina: *Státní bezpečnost v letech 1945–1953 (Organizační vývoj zpravodajských složek a státně bezpečnostních složek)*, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha, 2007

Dyukov, Alexander: *The Minor Enemy. OUN, UPA and the Solution of the „Jewish Question“*, Institute of European Studies, Riga-Vilnius-Tallinn, 2010

Fiala, Jan: *Zpráva o akci B*, Vyšehrad, Praha, 1994

Fiker, Eduard: *Akce B*, Práce, Praha, 1952

Filar, Władysław: *Eksterminacja ludności polskiej na Wołyniu w drugiej wojnie światowej*, Zakład Poligrafii, Warszawa, 1999

Filar, Władysław a kol.: *Przed akcją „Wisła“ był Wołyń*, Światowy Związek Żołnierzy AK, Warszawa, 1997

Filar, Władysław.: *Wołyń 1939-1944. Historia, pamięć, pojednanie*, Rytm, Warszawa, 2012

Fitzpatrick, Sheila: *Stalin's Peasants: Resistance and Survival in the Russian Village After Collectivization*, Oxford University Press, Oxford, 1994

Friedl, Jiří, Jirásek, Zdeněk: *Rozpačité spojení. Československo-polské vztahy v letech 1945–1949*, Praha, 2008

Gajdoš, Marián, Konečný, Stanislav: *Ukrajinská menšina na Slovensku ako objekt a subjekt politiky (1945–1953)*, díl 1 a 2, UNIVERSUM-EU, Prešov, 2013–2014

Gajdoš, Marian, Konečný, Stanislav: *Volodymyr Ščyhelskyj – Burlaka a jeho košická anabáza*. In Šmigel', Michal a kol.: *Ozbrojený protikomunistický odpor v krajinách strednej a východnej Európy (1944–1953)*, Belianum, Banská Bystrica, 2019

Galuba, Rafał: *„Niech nas rozsądzi miecz i krew...“*. *Konflikt polsko-ukraiński o Galicję Wschodnią w latach 1918–1919*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań, 2004

Gerhard, Jan: *Łuny w Bieszczadach*, Wydawnictwo ministerstwa obrony narodowej, Warszawa, 1959

Gerhard, Jan: *Požáry v Karpatech*, Naše vojsko, 1962

Gibiec, Magdalena: *Senyuk's Archive and its Significance for Studies on the behind-the-scenes picture of the Organisation of Ukrainian Nationalists. New Research Perspectives in the Light of Discovered Correspondence*. In *Studia z dziejów Rosji i Europy środkowo-wschodniej*, Warszawa, 2019, č. 54-3/2019

Gross, Jan Tomasz: *Revolution from Abroad: The Soviet Conquest of Poland's Western Ukraine and*

- Western Belorussia*, Princeton University Press, Princeton, 2002
- Gumuła, Teresa, Majewski, Stanisław: *Prywatne szkolnictwo średnie ogólnokształcące w drugiej Rzeczypospolitej – Organizacja i zasięg społecznego oddziaływania*, Muzeum historii Polski, Warszawa, 1994
- Grzelak, Czesław: *Polityczne i wojskowe uwarunkowania sojuszu polsko-ukraińskiego w 1920 roku*. In *Polska i Ukraina w walce o niepodległość 1918–1920*, Vipart, Warszawa, 2009
- Halczak, Bohdan, Šmigel', Michal: *Działalność oddziału UPA Mychajło Fedaka „Smyrnegogo“ w Beskidzie Niskim w latach 1945–1948*. In *Studia nad Historią, Kulturą i Polityką*, Zielona Góra, tom I, 2007
- Hałagida, Igor: *Prowokacja „Zenona“*. *Geneza, przebieg i skutki operacji MBP o kryptonimie „C-1“ przeciwko banderowskiej frakcji OUN i wywiadowi brytyjskiemu (1950 –1954)*, Instytut pamięci narodowej, Warszawa, 2005
- Heifetz, Elias: *The Slaughter of the Jews In the Ukraine In 1919*, Seltzer, New York, 1921
- Holub, Ota, Kroupa, Vlastislav: *Bojové tradice SNB – trvalý zdroj zkušeností a poučení pro mladou generaci*, Ústřední výbor Socialistického svazu mládeže, Praha, 1982
- Holub, Ota: *Smrt ze zálohy*, Panorama, Praha, 1978
- Hrycak, Jarosław: *Historia Ukrainy*, Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, Lublin, 2000
- Hryciuk, Grzegorz: *Akcje UPA przeciwko Polakom po ponownym zajęciu Wołynia i Galicji Wschodniej przez Armię Czerwoną w 1944 roku*. In kol. autorů: *Antypolska akcja OUN-UPA 1943 – 1944*, Instytut pamięci narodowej, Warszawa, 2003
- Hryciuk, Grzegorz: *Straty ludności w Galicji Wschodniej w latach 1941 –1945*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 5, Światowy związek żołnierzy Armii Krajowej, Związek Ukraińców w Polsce, Karta, Warszawa, 1999
- Hud, Bohdan: *Ukraińcy i Polacy na Nadnieprzu, Wołyńiu i w Galicji Wschodniej w XIX i pierwszej połowie XX wieku*, Pracownia Wydawnicza Zalesie Górne, Warszawa, 2018
- Chňoupek, Bohuš: *Banderovci*, Smena, Bratislava, 1989.
- Iliuszyn, Ihor: *Stanowisko polskiego rządu emigracyjnego oraz polskich partii politycznych w kraju w kwestii ukraińskiej*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 10
- Iljuszyn, Ihor: *UPA i AK. Konflikt w Zachodniej Ukrainie*, Związek Ukraińców w Polsce, Warszawa, 2011
- Jarnecki, Michał: *Irredenta ukraińska w relacjach polsko-czechosłowackich w latach 1918-1939*, Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Poznań, 2009
- Jarnicki, Władysław: *Spálená země*, Vyšehrad, Praha, 1972.
- Jasiak, Marek: *Działalność OUN-UPA w południowo-wschodnich powiatach dzisiejszej Polski w latach 1944–1946*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 7, Warszawa, 2000

- Jasiak, Marek: *Geneza i przebieg akcji „Wisła”*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 8, Warszawa, 2001
- Jasiak, Marek: *Stanowisko i los Ukraińców w Generalnym Gubernatorstwie (bez Galicji) w latach okupacji niemieckiej*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 4
- Jelínek, Petr: *Zahraničně-politické vztahy Československa a Polska 1918-1924*, Matice slezská, Opava, 2009
- Kaczmarczyk, Janusz: *Rzeczpospolita Trojga Narodów. Mit czy rzeczywistość. Ugoda hadziacka – teoria i praktyka*, Księgarnia akademicka, Kraków, 2007
- Kalous, Jan: *Instruktažní skupina StB v lednu a únoru 1950. Zákulisí případu Čihošť*, Sešity Úřadu dokumentace vyšetřování zločinů komunismu č. 4, ÚDV, Praha, 2001
- Kaplan, Karel: *Stát a církev v Československu 1948–1953*, Praha, 1993
- Kaucký, František; Vandůrek, Ladislav: *Ve znamení trojzubce*, Naše vojsko, Praha, 1965
- Kęsik, Jan: *Ogólny bilans strat ludności w wyniku polsko-ukraińskiego konfliktu narodowościowego w latach II wojny światowej*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 9, Warszawa, 2002
- Klimecki, Michał: *Geneza i organizacja polskiej samoobrony na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej podczas II wojny światowej*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 3, Warszawa, 1998
- Kołąkowski, Piotr, Jarnecki, Michał: *„Ukraiński Piemont”. Ruś Zakarpacka w okresie autonomii 1938–1939*, Rytm, Warszawa, 2017
- Kołąkowski, Piotr: *Działalność placówki wywiadowczej oddziału sztabu głównego WP „Olaf” w Pradze w latach 1930–1934*. In *Przegląd Wschodni*, 2006, t. IX, z. 4 (36)
- Kol. autorů: *Dějiny Polska*, Lidové noviny, Praha, 2020
- Kol. autorů: *Dějiny Ukrajiny*, Lidové noviny, Praha, 2015
- Kol. autorů: *Chránili svou vlast*, Federální ministerstvo vnitra ČSSR, Praha, 1977
- Kol. autorů: *In the Ranks of UPA: A Collection of the Memories of Former Soldiers of the Ukrainian Insurgent Army*, New York, 1957
- Kol. autorů: *Międzynarodowe aspekty akcji „Wisła”*, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa, 2020
- Kol. autorů: *Případ Světlana. Proměny obrazu třetího odboje*, ÚSTR, Praha, 2017
- Kol. autorů: *Regional variations of 1932–34 famine losses in Ukraine*. In *Canadian Studies in Population*, č. 3–4, roč. 2016, University of Alberta, Edmonton
- Kol. autorů: *The Black Book of Communism*, Harvard University Press, Harvard, 1997
- Kol. autorů: *Ukrainian Statehood in the Twentieth Century: Historical and Political Analysis*, Political Thought, Kyiv, 1996
- Kol. autorů: *UPA in Western Europe*, New York-Paris-London, 1948
- Kol. autorů: *Wojna po wojnie. Antysowieckie podziemie w Europie Środkowo-Wschodniej w latach*

- 1944–1953, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Gdańsk-Warszawa, 2012
- Kondratiuk, Konstantyn: *Ukraińcy i Polacy w sowieckim ruchu partyzanckim w latach II wojny światowej*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 9
- Konieczny, Zdzisław: *Polacy i Ukraińcy na ziemiach obecnej Polski w latach 1918–1947*, Archiwum Państwowe, Przemyśl, 2010
- Koprowski, Marek: *Akcja „Wisła”: Ostateczna rozprawa z OUN-UPA*, Replika, Poznań, 2017
- Kordová, Vlasta: *Demytologizace „banderovců“ v podání Tomáše Řepy*. In *Securitas Imperii*, č. 38, 1/2021, ÚSTR, Praha
- Korman, Aleksander: *Stosunek UPA do Polaków na ziemiach południowo-wschodnich II Rzeczypospolitej*, Nortom, Wrocław, 2010
- Korman, Aleksander: *Ludobójstwo UPA na ludności polskiej*, Nortom, Wrocław, 2003
- Kostiak, Jarosław: *Tradycje armii Ukraińskiej republiki ludowej w zbrojnych siłach Ukrainy 1991 – 2008*. In *Polska i Ukraina w walce o niepodległość 1918–1920*
- Koutek, Ondřej: *Działania Służby Bezpieczeństwa wobec Ukraińców w Czechosłowacji w latach 1945–1989*. In kol. autorů: *Służby bezpieczeństwa Polski i Czechosłowacji wobec Ukraińców (1945–1989). Z warsztatów badawczych*, Warszawa, 2005
- Koutek, Ondřej: *Postup StB proti ukrajinskému nacionalismu a pronásledování ukrajinských běženců v Československu v letech 1945–1953*. In kol. autorů: *Slovenská republika 1939–1945 očami mladých historikov IV*, Belianum, Banská Bystrica, 2005
- Krasiwskyj, Orest: *Ententa a problem odrodzenia ukraińskiej i polskiej państwowości w latach 1918–1921*. In *Polska i Ukraina w walce o niepodległość 1918–1920*
- Kroupa, Vlastislav: *Bránili jsme revoluci*, Naše vojsko, Praha, 1983
- Kryciński, Stanisław: *Bieszczady. Słownik historyczno-krajoznawczy. Część 2: Gmina Cisna*, nakładem autora, Warszawa, 1996
- Kulińska, Lucyna: *Działalność terrorystyczna i sabotażowa nacjonalistycznych organizacji ukraińskich w Polsce w latach 1922–1939*, Księgarnia Akademicka, Kraków, 2009
- Kuczerepa, Mykoła: *Polityka narodowościowa Drugiej Rzeczypospolitej wobec Ukraińców w latach 1919–1939*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 1–2
- Kyryczuk, Jurij: *Problem ukraińskiej kolaboracji w czasie II wojny światowej*. In kol. autorů: *Polska-Ukraina: Trudne pytania*, t. 9
- Lebed', Mykola: *UPA*, München, 1946
- Lewandowski, Krzysztof: *Sprawa ukraińska w polityce zagranicznej Czechosłowacji w latach 1918–1932*, Ossolineum, Warszawa, 1974
- Letz, Róbert: *Dokumenty k procesu s katolíckými biskupmi Jánom Vojtašákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom*, Bratislava, 2007

- Liška, Otakar a kol.: *Vykonané tresty smrti. Československo 1918–1989*, Úřad dokumentace vyšetřování zločinů komunismu, Praha, 2006
- Łytwyn, Mykoła: *Wojna ukraińsko-polska 1918–1919 r. - geneza, przebieg i skutki geopolityczne*. In *Polska i Ukraina w walce o niepodległość*
- Magocsi, Paul Robert: *A History of Ukraine: The Lands and Its People*, University of Toronto Press, Toronto, 2010
- Majewski, Marcin Łukasz: *Wołyń, komunizm, nacjonalizm, terroryzm*, Rytm, Warszawa, 2004
- Mazur, Grzegorz, Skwara, Jerzy, Węgierski, Jerzy: *Kronika 2350 dni wojny i okupacji Lwowa I IX 1939 – 5 II 1946*, Unia, Katowice, 2007
- Mazur, Grzegorz: *Polityka władz sowieckich w stosunku do ludności Ukrainy Zachodniej w latach 1939–1941: istota i następstwa*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 4
- Mazur, Grzegorz: *Problemy przesiedlania Polaków z Ukrainy i Ukraińców z Polski w latach 1945 – 1946*. In kol. autorů: *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 8
- McBride, Jared: *Spor o malínský masakr. Dědictví mezietnického násilí a druhé světové války ve východní Evropě*. In *Soudobé dějiny*, XXIV/4, 2004
- Mironowicz, Eugeniusz: *Białorusini i Ukraińcy w polityce obozu piłsudczykowski*, Trans Humana, Białystok. 2007
- Misiło, Eugeniusz: *Akcja „Wisła” 1947. Dokumenty i materiały*, Historia, Warszawa, 2014.
- Misiło, Eugeniusz: *Repatriacja czy deportacja. Przesiedlenie Ukraińców z Polski do USRR 1944 – 1946*, t. 1 a 2, Archiwum Ukraińskie, Warszawa, 1999
- Motyka, Grzegorz: *Dywizja SS „Galizien“ („Hałyczyna“)*. In *Pamięć i Sprawiedliwość*, Instytut pamięci narodowej, Warszawa, roč. 1., č. 1/2002
- Motyka, Grzegorz.: *Od rzezi wołyńskiej do akcji „Wisła“*, Wydawnictwo literackie, Kraków 2011
- Motyka, Grzegorz: *Polskie podziemie w południowo-wschodnich powiatach dzisiejszej Polski w latach 1939–1946*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 7
- Motyka, Grzegorz: *Problem polskiej i ukraińskiej kolaboracji w czasie II wojny światowej*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 9
- Motyka, Grzegorz: *Ukraińska partyzantka 1942–1960*. Rytm, Warszawa, 2006
- Motyka, Grzegorz: *Wołyń 1943. Genocidní čistka – fakta, analogie, historická politika*, Academia, Praha, 2018
- Mušinka, Mykoła: *Де і як було вбито і поховано командира УПА Степана Стебелського – „Хрина“?* In Anastázia Lukáčová a kol.: *Ukrajinská povstalecká armáda jinak (v literatuře, umění a kultuře)*, Slovanská knihovna Praha, 2011
- Myśliński, Stanisław: *Ve stínu trojzubce*, Naše Vojsko, Praha, 1973;
- Netolička, Jaroslav: *Čas mlhavých nocí*, Profil, Ostrava, 1978

- Norman, Davies: *Orzeł Biały, Czerwona Gwiazda*, Znak, Kraków, 1997
- Okulewicz, Piotr: *Koncepcja „Międzymorza” w myśli i praktyce politycznej obozu Józefa Piłsudskiego w latach 1918–1926*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań, 2001
- Olszański, Tadeusz: *Historia Ukrainy XX wieku*, Volumen, Warszawa, 1994
- Ondrák, Vlastimil: *Boje Ukrajinské haličské armády proti maďarským jednotkám na Slovensku a Podkarpatské Rusi roku 1919: realita, či mýtus*. In kol. autorů: *Ukraińcy i ich sąsiedzi na przestrzeni wieków. Polityka/Gospodarka/Religia/Kultura/Życie codzienne*, t. 2, Wydawnictwo Akademii Pomorskiej w Słupsku, Słupsk-Warszawa, 2021
- Ondrák, Vlastimil: *Pohotovostní prapory SNB v nasazení proti banderovcům*. Diplomová práce, Ústav českých dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, Praha, 2018. Dostupné zde: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/100240> (odkaz k datu 24. 3. 2022)
- Ondrák, Vlastimil: *Politické pozadí „Akce B“ v Československu v roce 1947*. In kol. autorů: *Ozbrojený protikomunistický odpor v krajinách strednej a východnej Európy (1944 – 1953)*. Belianum, Banská Bystrica 2019
- Ottův slovník naučný nové doby, IV/2, Praha, 1937
- Palski Zbigniew: *Polityczne, ekonomiczne i narodowościowo-demograficzne następstwa operacji „Wisła”*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 8
- Partacz Czesław, Łada Krzysztof: *Polska wobec ukraińskich dążeń niepodległościowych w czasie II wojny światowej*, Centrum edukacji europejskiej, Toruń, 2004
- Pisuliński, Jan: *Akcja specjalna „Wisła”*, Libra, Rzeszów, 2017
- Pisuliński, Jan: *Nie tylko Petlura. Kwestia ukraińska w polskiej polityce zagranicznej w latach 1918–1923*, Wydawnictwo naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń, 2004
- Podhajecki, Adam: *OUN i UPA pod skrzydłami III Rzeszy*, Rytm, Warszawa, 2013
- Poliszczyk Wiktor: *Ideologia nacjonalizmu ukraińskiego według Dmytra Doncowa*, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej, Warszawa, 1995
- Poliszczyk, Wiktor: *Gorzka prawda. Zbrodnicość OUN-UPA (spowiedź Ukraińca)*, Toronto-Warszawa-Kyjów, 1995
- Poliszczyk, Wiktor: *Falszowanie historii najnowszej Ukrainy. Wołyń –1943 i jego znaczenie*, Toronto-Warszawa, 1996
- Poliszczyk, Wiktor: *Integralny nacjonalizm ukraiński jako odmiana faszyzmu: Zasady ideologiczne nacjonalizmu ukraińskiego*, Toronto, 2002
- Poliszczyk, Wiktor: *Ukraiński ruch nacjonalistyczny: struktura organizacyjna i założenia programowe*, Toronto, 1998
- Pop, Ivan: *Podkarpatská Rus – stručná historie států*, Libri, Praha, 2014
- Potocki, Robert: *Polityka państwa polskiego wobec zagadnienia ukraińskiego w latach 1930 –1939*,

- Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, Lublin, 2003
- Potichnyi, Petro: *My Journey*, Toronto-Lvov, 2008
- Prus Edward: *Atamania UPA. Tragedia kresów*, Nortom, Wrocław, 1997
- Prus Edward: *Kurhany: dążenia galicyjskich nacjonalistów ukraińskich*, Polska Oficyna Wydawnicza "BGW", Warszawa, 1993
- Prus, Edward: *Legenda Kresów. Szare Szeregi w walce z UPA*, Nortom, Wrocław, 1995
- Prus Edward: *Operacja „Wisła”*, Nortom, Wrocław, 1994
- Prus Edward: *Taras Czuprinka*, Nortom, Wrocław, 1998
- Prus Edward: *Holocaust po banderowsku*, Nortom, Wrocław, 2001
- První správa. Československá rozvědka v dokumentech 1945–1990*, Úřad pro zahraniční styky a informace, Praha, 2000
- Rezmer, Waldemar: *Stanowisko i udział Ukraińców w niemiecko-polskiej kampanii 1939 roku*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 4
- Rezmer, Waldemar: *The Polish-Ukrainian Forum of Historians 2015–2017*. In *Poland and Ukraine, Poles and Ukrainians. Relations after 1990*, Polish Academy of Arts and Sciences, Kraków, 2021
- Rokoský, Jaroslav: *Bratři František a Josef Bogatajovi. Protikomunistický odboj na jižní Moravě*. In *Securitas Imperii*, ÚSTR, Praha, č. 1/2020
- Roszkowski, Wojciech: *Historia Polski 1914–2014*, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa 2017
- Rychlík, Jan, Rychlíková, Magdaléna: *Podkarpatská Rus v dějinách Československa 1918–1946*, Vyšehrad, Praha, 2016
- Rudling, Pers Anders: *The Rise and Fall of Belarusian Nationalism 1906–1931*, University of Pittsburg Press, Pittsburgh, 2014
- Řepa, Tomáš: *Banderovci v Československu 1945–1947. Vybrané politické a vojenské aspekty*. In *Securitas Imperii*, č. 34, 01/2019, ÚSTR, Praha, 2019
- Řepa, Tomáš: *Banderovci. Politické souvislosti, následky zneužití tématu komunistickou propagandou, návaznost na hybridní konflikt v současnosti*, Academia, Praha, 2019
- Řepa, Tomáš: *Burlak – velitele sotně UPA, jeho život a boj*. In Šmigel', Michal a kol.: *Ozbrojený protikomunistický odpor v krajinách strednej a východnej Európy (1944 –1953)*, Belianum, Banská Bystrica, 2019
- Serczyk, Władysław: *Koliszczyzna*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków, 1968
- Serhijczuk, Wołodymyr: *Działalność OUN-UPA w południowo-wschodnich powiatach dzisiejszej Polski w latach 1939–1947*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 7
- Serhijczuk, Wołodymyr: *Stanowisko i los Ukraińców w Generalnym Gubernatorstwie (bez Galicji) w latach okupacji niemieckiej 1939–1945*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 4
- Siemaszko, Ewa: *Ludobójcze akcje OUN-UPA w lipcu 1943 na Wołyniu*. In kol. Autorů: *Antypolska*

- akcja OUN-UPA. *Fakty i interpretacje*, Instytut pamięci narodowej, Warszawa, 2002
- Siemaszko, Władysław, Siemaszko, Ewa: *Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia 1939–1949*, t. 1 a 2, Von Borowiecky, Warszawa, 2000
- Shkandrij, Myroslav: *Ukrainian Nationalism. Politics, Ideology and Literature*, Yale University Press, Yale, 2015
- Slavík, Václav: *Pravá tvář banderovců*, Orbis, Praha, 1948
- Smal-Stočkyj, Stepan: *Vyhliďky pravé vzájemnosti Československa a Ukrajiny*, Praha, 1919
- Sowa, Andrzej Leon: *Stosunki polsko-ukraińskie 1939–1947*, Towarzystwo Sympatików Historii, Kraków, 1998
- Snyder, Timothy: *Bloodlands. Europe Between Hitler and Stalin*, Basic Books, London, 2010
- Striřka, Roman: *Geneza polskiej samoobrony na Wołyniu i jej rola w obronie ludności polskiej*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 3
- Subtelny, Orest: *Ukraine: A History*, University of Toronto Press, Toronto, 2000
- Svoboda, David: *Boj o cizí duši. Ukrajinství a ukrajinský nacionalismus v české reflexi 1900–1938*, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, Praha, 2007
- Svoboda, David: *Jablko z oceli. Zrod, vývoj a činnost ukrajinského radikálního nacionalismu v letech 1920–1939*, Academia, Praha, 2021
- Svoboda, David: *Loučení bez dojetí*. In *Paměť a dějiny, Ústav pro studium totalitních režimů*, Praha, roč. 8 (2014), č. 4
- Svoboda, David: *Dlouhá cesta do lesů. Politický vývoj ukrajinského integrálního nacionalismu a předpoklady vzniku Ukrajinské povstalecké armády*. In *Securitas Imperii*, č. 22, roč. 1/2013
- Svoboda, David: *Tenkrát na Volyni. Dilemata a činy ukrajinských nacionalistů pod německou okupací 1941–1943*. In *Securitas Imperii*, č. 25, roč. 2/2014
- Svoboda, David: *Rok ohně. Vznik Ukrajinské povstalecké armády a pozadí volyňských masakrů v roce 1943*. In *Securitas Imperii*, č. 27, roč. 2/2015
- Syruček, Milan: *Banderovci – hrdinové nebo bandité?*, Epoque, Praha, 2008
- Szcześniak, Antoni, Szota, Wiesław.: *Droga do nikąd. Wojna polska z UPA*, Bellona Spółka akcyjna, Warszawa, 2013
- Šmigel', Michal.: *Antisovietske a protikomunistické aspekty pôsobnosti oddielov Ukrajinskej povstaleckej armády na území Slovenska v rokoch 1945–1947*. In kol autorů: *Protikomunistický odboj v strednej a východnej Európe: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, Bratislava 14.–16. novembra 2011*, Ústav pamäti národa, Bratislava, 2012
- Šmigel', Michal: *Antisovietske a protikomunistické aspekty rejdov Ukrajinskej povstaleckej armády na Slovensko v rokoch 1945–1947*. In Varinský, Vladimír a kol.: *K identifikácii protikomunistického odboja. Slovenský aspekt v medzinárodnom kontexte*, Belianum, Banská Bystrica, 2017

- Šmigel', Michal: *Banderovci na Slovensku*, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Fakulta humanitných vied, Banská Bystrica, 2007
- Šmigel', Michal: *Neobjasnené vraždy Židov v Sninskom okrese na konci roku 1945. Tragédia v Kolbasove a jej pozadie*. In kol. autorů: *Fragments židovstva. Snina a okolie*, Snina, 2018
- Šmigel', Michal (eds.): *Літопис УПА, т. 48: УПА в світлі словацьких та чеських документів (1945–1948). Книга перша: Рейди УПА в документах війська та апарату безпеки ЧСР (1945 – 1946)*, Toronto-Lvov, 2010.
- Šmigel', Michal (eds.): *Літопис УПА, т. 53: УПА в світлі словацьких та чеських документів (1945–1948). Книга друга: Рейд УПА у Західну Європу: чехословацький шлях (1947)*, Toronto-Lvov, 2017
- Šmigel', Michal, Halczak, Bohdan, Drozd, Roman: *„obce pogranicze“ 1945 – 1946. Sytuacja w południowo-wschodniej Polsce w dokumentach czechosłowackich*, Warszawa, 2015
- Štaigl, Jan: *Spolupráca vojenských jednotiek ČSR, Poľska a ZSSR v akciách proti UPA na východnom Slovensku v rokoch 1945 – 1947*. In *Vojenská história. Časopis pre vojenskú históriu múzejníctva a archívniectva*, Vojenský historický ústav, Bratislava, 2011, roč. 15, č. 2
- Tejchmanová, Světlana: *Politická činnost ruské a ukrajinské emigrace v Československu v letech 1920–1939*. In *Ruská a ukrajinská emigrace v Československu v letech 1918–1945*, sv. 1, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Praha, 1993
- Tomaszewski, Jerzy: *Lwów 22 listopada 1918 r.* In *Przegląd Historyczny*, č. 2/1984
- Torzecki, Ryszard: *Kwestia ukraińska w Polsce w latach 1923-1929*, Wydawnictwo literackie, Kraków, 1989
- Torzecki, Ryszard: *Polacy i Ukraińcy. Sprawa ukraińska w czasie II wojny światowej na terenie II Rzeczypospolitej*, Warszawa, 1993
- Trofymowycz, Wołodymyr: *Ukraińska myśl polityczna na Ukrainie Zachodniej wobec problemu polskiego w latach II wojny światowej*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 4
- Vaško, Václav: *Likvidace řeckokatolické církve*, Praha, 2007
- Vološčuk, Ilko: *Ukrajinská povstalecká armáda v Československu v letech 1945–1949*, Praha, 1999
- Werstiuk, Władysław: *Historyczne znaczenie ukraińskiej rewolucji 1917–1921 r.* In *Polska i Ukraina w walce o niepodległość 1918–1920*
- Wieliczka-Szarkowa, Joanna: *Żołnierze wyklęci. Niezlomni bohaterowie*, Wydawnictwo AA, Kraków, 2013
- Wilczur, Jacek: *Nie przemienie z wiatrem...Ojczyzna nieudziela urlopów*, Cinderella, Warszawa, 1997
- Wilczur Jacek: *Ścigalem Iwana Groźnego*, Ethos, Olsztyn, 1993
- Wnuk, Rafał: *Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956*, Instytut pamięci narodowej, Lublin, 2007

- Wnuk, Rafał, Motyka, Grzegorz: *Pany i rezuny. Współpraca AK-WiN i UPA 1945 –1947*, Volumen, Warszawa, 1997
- Wnuk, Rafal: *Recent Polish Historiography on Polish-Ukrainian Relations during World War II and its Aftermath*, 2004. Dostupné zde: https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/int/int_0701b.pdf (odkaz k datu 5. 6. 2022)
- Wysocki, Roman.: *Organizacja ukraińskich nacjonalistów w Polsce w latach 1929–1939*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, 2003
- Yekelchik, Serhy: *Ukraine: Birth of a Modern Nation*. Oxford University Press, Oxford, 2007
- Zajączkowski, Mariusz: *Sprawa agenturalno-śledcza kryptonim „Zabiała“*. Kulisy procesu Jana Szpontaka „Zalizniaka“. In *Služby bezpečnosti Polski i Czechosłowacji wobec Ukraińców*, Instytut pamięci narodowej, Warszawa, 2005
- Zajączkowski, Mariusz: *Ukraińskie podziemie na Lubelszczyźnie w okresie okupacji niemieckiej 1939–1944*, Instytut pamięci narodowej, Lublin-Warszawa, 2015
- Zaszkilniak, Leonid: *Kwestia polska w świetle założeń ideologicznych i programowych OUN-B i innych ukraińskich sił politycznych w latach II wojny światowej*. In *Polska-Ukraina: trudne pytania*, t. 10
- Zychowicz, Piotr: *Wołyń zdradzony czyli jak dowództwo AK porzuciło Polaków na pastwę UPA*, Poznań, 2019
- Žáček, Pavel: *Akce „Gomez“*. Únos Nikifora Horbaňuka z Mnichova. In *Paměť a Dějiny*. 2/2011, s. 57-72
- Žáček, Pavel: *Odluky osob v padesátých letech (únosy v režii československé Státní bezpečnosti)*. In Babka, Lukáš, Veber, Václav: *Za svobodu a demokracii III., Třetí (protikomunistický) odboj*, Univerzita Hradec Králové, Hradec Králové, 2002
- Альманах товариства вояків УПА ім ген.-хор. Романа Шухевича - "Тараса Чупринки" в ЗСА*, книга 3, 2001–2015, New York, Lviv, 2018
- Артюшенко, Юрій: *Легія українських націоналістів*, In *Євген Коновалець та його доба*, Видання фундації ім. Євгена Коновалця, Мюнхен, 1974
- Бойдуник, Осип: *Як дійшло до створення Організації українських націоналістів*. In *Євген Коновалець та його доба*
- Боровець, Тарас Булба: *Армія без держави*, Львів, 1993
- Вишкіл і виховання в ОУН. 1-ше ступеневий вишкіл для кандидата до зложення приречення*, 1947
- Вовк, Олександр: *Організаційне оформлення УПА в контексті політичної ситуації*. In *Волинь і Холмицина 1938–1947...*
- В'ятрович, Володимир: *Друга польсько-українська війна 1942 –1947*, Видавничий дім "Києво-

- Могилянська академія", Київ, 2012
- В'ятрович, Володимир: *За лапштунками <<Волині-43>>. Невідома польсько-українська війна*, Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", Харків, 2017.
- В'ятрович, Володимир: *Рейди УПА теренами Чехословаччини*, Літопис УПА, Торонто-Львів, 2001
- Галаса, Василь: *Наше життя і боротьба. Спогади*, Видавництво Мс, Львів, 2005
- Гарасимів, Іван „Палій“: *З ЮНАЦЬКИХ МРІЙ — У РЯДИ УПА (Спогади ройового УПА)*. In *Літопис УПА*, № 29, Літопис УПА, Торонто-Львів, 2009
- Грицак, Ярослав: *Нарис історії України: формування модерної нації XIX–XX століття*, Yakaboo Publishing, Київ, 2019
- Грицак, Ярослав: *Страсті за націоналізмом. Стара історія на новий лад*, Критика, Київ, 2011
- Грушевський, Михайло: *На порозі нової України. Гадки і мрії*, Київ, 1918
- Даниленко, Василь: *Павлоградське повстання 1930: документи і матеріали*, Видавництво „Український письменник“, Київ, 2009
- Деревінський, Василь: *Ставлення ОУН(Б) і УПА до сусідніх народів та національних меншин*, Національна академія наук України Інститут історії України, Київ, 2006
- Донцов, Дмитро: *Націоналізм*, Українська видавнича спілка, Лондон, 1966
- Донцов, Дмитро: *Підстави нашої політики*, Організація Оборони Чотирьох Свобід України, Нью Йорк, 1957
- Дрозд, Роман: *Польсько-українські відносини на Холмщині, Надсянні та Лемківщині в 1944 – 1947 рр.* In *Волинь і Холмщина 1938–1947...*
- Дуда, Михайло: *У великому рейді*, До Зброї, Мюнхен, 1956
- Зайцев, Олександр: *Український інтегральний націоналізм (1920–1930-ті роки)*, Критика, Київ, 2013
- Заярнюк, Андрій: *Виконавці етнічної чистки Поляків на Волині як інтелектуальна проблема*. In *Волинь і Холмщина 1938–1947...*
- Іваненко, Валентин, Якунін, Віктор: *ОУН і УПА в другій світовій війні: проблеми історіографії та методології*, Арт-прес, Дніпро, 2006
- Ільющин, Ігор: *Протистояння УПА і АК (Армії крайової) в роки другої світової війни на тлі діяльності польського підпілля в західній Україні*, Київ, 2001
- Ісаєвич, Ярослав: *Холмсько-волинська трагедія, її передумови, перебіг, наслідки*. In *Волинь і Холмщина 1938–1947, польсько-українське протистояння та його відлуння. Дослідження, документи, спогади*, Інститут українознавства ім. І Крип'якевича НАН України, Львів, 2003
- Іщук, Олександр, Ніколаєва, Наталія: *Кур'єрський зв'язок між ОУН і УПА в Україні та*

закордонними організаціями (1944–1955 рр.). In *Військово-історичний альманах*, Київ, ч. 2/17

Кентій, Анатолій: *Українська повстанська армія в 1942|1943 рр.*, Інститут історії України НАН, Київ, 1999

Киричук, Юрій: *Нариси з історії українського національно-визвольного руху 40 –50 років ХХ століття*, Добра справа, Львів, 2000

Ковалевський, Збігнев: *Польське питання и післявоєнний стратегії Української повстанської армії*. In *Волинь і Холмицина 1938–1947...*

Коваленко, Лідія Борисівна, Маняк, Володимир Антонович: *33-й: голод: Народна Книга-Меморіал*, Радянський письменник, Київ, 1991

Котляр, Юрій: *Полиця-Армія УНР-антібільшовіське повстанство: реалії 1919–1923 рр.* In *Polska-Ukraina. Dziedzictwo i współczesność*

Колодзінський, Михайло: *Воєнна доктрина українських націоналістів*, Центр національного відродження, Київ, 2019

Книш, Зиновій: *Архів Сеника: історично-критична студія*, Фундація ім. О. Ольжича, Торонто, Нью-Йорк, Лондон, 1992

Книш, Зиновій: *При джерелах українського організованого націоналізму*, Срібна Сурма, Торонто, 1970

Кривуцький, Іван: *Де срібнолентий Сян пливе...*, Логос, Львів, 2000

Кучерепа, Микола: *До генези конфлікту: українсько-польські відносини на Волині*. In kol. autorů: *Волинь і Холмицина 1938 –1947, польсько-українське протистояння та його відлуння*, Львів, 2003

Ленкавський, Степан: *Націоналістичний рух на ЗУЗ та 1-ий конгрес українських націоналістів*, In *Євген Коновалець та його доба*

Лыков, Николай: *Охота на Бандеру. Как боролись с <<Майданом>> в СССР*, Москва, Алгоритм, 2014

Літопис УПА, т. 13, *Денники відділу „Бурлаки“*, Літопис УПА, Торонто, 1986

Літопис УПА, т. 14: *Денники сотні „Крилача“*, Літопис УПА, Торонто, 1987

Літопис УПА, т. 33 (*Тактичний відтинок УПА 26ий „Лемко“*, *ЛЕМКІВЩИНА І ПЕРЕМИЩИНА /Документи і матеріали*). Літопис УПА, Л'вів 2002

Маївський, Юрій, Штендера, Євген: *Літопис УПА*, том 24: *Ідея і чин. Орган Проводу ОУН, 1942–1946*, Видавництво Літопис УПА, Торонто-Л'вів, 1995–1996

Макар, Юрій: *Українсько-польське протистояння на Холмицині: причини, характер, наслідки*. In *Волинь і Холмицина 1938–1947...*

Макарчук, Степан: *Цивільне населення Волині і Галичини у розрахунках і діях різних військово-політичних структур років другої світової війни*. In *Волинь і Холмицина 1938–1947*

- Мандрик, Марія: *Український націоналізм*, Вид-во ім. Олени Теліги, Київ, 2006
- Мартин, Тері: *Імперія національного вирівнювання. Насії та націоналізм у радянському союзі (1923–1939 роки)*, Критика, Київ, 2013
- Мартинесь, Володимир: *Українське підпілля від УВО до ОУН*, Б/м, Вінніпег, 1949
- Мірчук, Петро: *Нарис історії ОУН*, перший том, Українське видавництво Мюнхен - Лондон - Нью Йорк, 1968
- Мірчук, Петро: *Революційний змаг за УССД (Хто такі „бандерівці“, „мельниківці“, „двійкарі“)*, Союз Українських Політв'язнів, Нью Йорк-Торонто-Лондон, 1985
- Мірчук, Петро: *Українська повстанська армія 1942–1952. Документи і матеріали*, Книгозбірня „Просвіти“, Львів, 1991
- Нарис історії українського націоналізму*, Лондон, 1964
- Нікольський, Володимир, Михайлович: *Підпілля ОУН(б) у Донбасі*, Інститут історії України, Київ, 2001
- Пагіря, Олександр: *Карпатська Україна в документах Другої Чехо-Словацької республіки*, Видавництво Українського Католицького Університету, Львів, 2020
- Патриляк, Іван: *Перемога або смерть. Український визвольний рух у 1939 –1960 рр.* Часопис, Львів, 2012
- Перепічка, Євген: *ОУН і УПА в роки другої світової війни*, Сполом, Львів, 2009
- Піскун, Валентина: *Політичний вибір української еміграції (20-ті роки ХХ століття)*, disertační práce, Київ, 2008
- Потічний, Петро: *Літопис Української повстанської армії*, т. 17, Літопис УПА, Торонто, 1988
- Потічний, Петро: *Пропагандивний рейд УПА в західну Європу*, Літопис УПА, Торонто-Львів, 2014
- Ребет, Лев: *ОУН на ЗУЗ у половині 1930-их років*, In *Євген Коновалець та його доба*
- Савчин, Марія: *Тисяча доріг. Літопис УПА т. 28*, Litorus UPA, Toronto-Lviv, 1995
- Скакун, Роман: *Паціфікація: польські репресії 1930 року в Галичині*, Видавництво Українського католицького університету, Львів, 2012
- Стебелський, Степан „Хрін“, Коноподський, Олекса „Острроверх“: *Літопис УПА*, т. 30: *Крізь сміх заліза*, Літопис УПА, Торонто-Лвів, 2000
- Хома, Іван: *Євген Коновалець*, Клуб Сімейного Дозвілля, Харків, 2016
- Чаїнський, Юрій: *Ставлення Англії і Франції щодо союзу Пілсудського-Петлюри в ході польсько-радянської війни*. In *Polska-Ukraina. Dziedzictwo i współczesność*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej Słupsk, 2012
- Шаповал, Юрій: *ОУН і УПА на терені Польщі (1944–1947 рр.)*, Інститут історії України, Київ, 2000

- Яковлева, Тетяна: *Гетьманщина в другій половині 50-х років XVII століття. Причини і початок Руїни*, Основи, Київ, 1998
- Kol. autorů: *Алманах Товариства вояків УПА ім. ген.-хор. Романа Шухевича – „Тараса Чупринки“ в ЗСА 1950 – 2000*, Detroit-Kyiv-New York, 2000
- Kol. autorů: *Бандеризация Украины - главная угроза для России*, Юза пресс, Москва, 2008
- Kol. autorů: *Без срока давности*, Харків, 2001
- Kol. autorů: *Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів*, Політвидав України, Київ, 1990
- Kol. autorů: *Енциклопедія історії України*, діл 1, Наукова думка, Київ, 2003
- Kol. autorů: *Націоналізм і релігія. Греко-Католицька Церква та український націоналістичний рух у Галичині (1920-1930-ті роки)*, Видавництво Українського католицького університету, Львів, 2011
- Kol. autorů: *Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія: Історичні нариси*, Наукова думка, Київ, 2005
- Kol. autorů: *Політична історія України. XX століття*, ділу 15, Міжрегіональна академія управління персоналом, Київ, 2006
- Kol. autorů: *Проблеми вивчення історії Української революції 1917 –1921 років*, діл 9, Інститут історії України, Київ, 2013
- Kol. autorů: *Українська політична еміграція 1919 – 1945: Документи і матеріали*, Парламентське видавництво, Київ, 2008

Archivní prameny

Archiv bezpečnostních složek

- Fond Hlavní správa rozvědky SNB (I. S)
- fond Hlavní správa Vojenské kontrarozvědky (HS VKR) (f. 302)
- fond Inspekce ministra vnitra ČSSR (f. A 8/2)
- fond Odbor politického zpravodajství MV (f. 2M)
- fond Odbor pro mezinárodní styky FMV (f. A11)
- fond Osobní evidenční karty příslušníků MV (OEK)
- fond Různé bezpečnostních složky na Slovensku po roce 1945 (f. 215)
- fond Správa kontrarozvědky (II. správa) (f. A34)
- fond Správa kontrarozvědky pro boj proti vnitřnímu nepříteli (X. správa) (f. A36),
- fond Studijní ústav MV (f. A1)
- fond Ústředna Státní bezpečnosti (f. 305)
- fond Velitelství Státní bezpečnosti (f. 310)

fond Zemský odbor bezpečnosti Praha (f. 300)

fond Zpravodajská správa Generálního štábu Československé lidové armády (ZSGŠ), část 2.
oddělení Hlavního štábu

fond Zemský odbor bezpečnosti Praha (f. 300)

Historický fond StB (H)

Kartotéka Akce 48

Sbírka písemností útvarů SNB mapující činnost organizace UPA na území Československa v letech
1947–1948 (Banderovci) (f. 307)

sbírka Objektové svazky

sbírka Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy

Sbírka starých svazků a dotazníků

sbírka Zvláštní vyšetřovací spisy

Sbírka různých písemností (S)

Archiv kanceláře prezidenta republiky ČR

fond KPR 1919–1947

fond KPR – protokol T (tajné), 1945–1963

Archiv ministerstva zahraničních věcí ČR

fond II. sekce 1918–1939

fond II. sekce MZV, trezorové spisy II/2

fond I. sekce-prezidium, Odd. I/3 Finanční věci

fond Československé zastupitelské úřady v Polsku 1918–55

Instytut pamięci narodowej

Dokumentace týkající se československo-polské spolupráce v boji proti UPA, zajatců vydaných z
ČSR do Polska a kurýrských skupin

Muzeum Policie České republiky

Signatury VI-D

Národní archiv v Praze

fond KSČ – generální sekretariát

fond KSČ – ústřední výbor 1945–1989, Praha, odd. branné a bezpečnostní

fond Ministerstvo vnitra I - stará registratura

fond Ministerstvo vnitra II – tajné
fond Ministerstvo vnitra-nová registratura 1939–1947, dodatek
fond Policejní ředitelství Praha II – prezidium – 1921–1930
fond Presidium ministerstva vnitra (225)
fond Presidium zemského úřadu (207)
fond Ruské a ukrajinské emigrantské spolky a organizace (RUESO)
fond Správa Sboru nápravné východy
fond Státní soud Praha
fond Ukrajinské muzeum v Praze
fond Úřad předsednictva vlády-bezp. sp.

Slovenský národný archív v Bratislave

fond Povereníctvo spravodlivosti
fond Povereníctvo vnútra, Bezpečnostný odbor
fond Povereníctvo vnútra, Spravodajský a štátobezpečnostný odbor

Štátny archív v Bratislave

fond Štátna prokuratura v Bratislave
fond Štátny súd v Bratislave

Štátny archív v Prešove

Odborné pracovisko v Bardejove, fond Okresný národný výbor v Bardejove
Odborné pracovisko v Humennom, fond ONV v Snine 1945–1960

Štátny archív v Košiciach

fond Krajský súd v Košiciach 1872–1949
fond Krajský výbor Zväzu protifašistických bojovníkov v Košiciach

Ústav pamäti národa

f. B10-2/II, Oddelenie ŠtB Humenné
fond Hlavné veliteľstvo NB v Bratislave (P8)
fond Hlavná správa Pohraničnej stráže v Prahe 1947–1958
fond Krajská správa ministerstva vnútra Prešov (B 10-7)
fond Okresné veliteľstvo NB v Banskej Bystrici (T 02)
fond Správa StB Krajské správy ZNB Banská Bystrica

fond Vojenský útvar 2229 Košice

Vojenský historický archiv Bratislava

fond Operace banderovci

fond Velitel'stvo 4. oblasti Bratislava

Vojenský ústřední archiv–Vojenský historický archiv v Praze

fond Boje na Slovensku

fond Ministerstvo národní obrany-Hlavní štáb 1918–1939

fondy Ministerstvo národní obrany, roč. 1945–1948

fond Prezidium Ministerstva národní obrany I

fond Vojenská kancelář prezidenta republiky

fond Zemské vojenské velitelství Užhorod

Галузевий державний архів СБУ

Internetové zdroje

Заявление ГД РФ "Памяти жертв голода 30-х годов на территории СССР". Dostupné na stránkách Ruské dumy: <https://duma.consultant.ru/documents/955838?items=1&page=1>. (odkaz k datu 23. 1. 2019)

Instytut pamięci narodowej

<https://web.archive.org/web/20160422025812/http://ipn.gov.pl/wydzial-prasowy/media-o-ipn/2009/przeglad-mediow-21-wrzesnia-2009> (odkaz k datu 17. 12. 2021).

idnes.cz

https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/ukrajina-rusko-ministr-palba-hranice-separatiste-donecko.A220221_133619_zahranicni_jhr (odkaz k datu 25. 2. 2022)

idnes.cz: Ještě 70 let po masakru volyňských Čechů panují dohady kdo zabíjel, dostupné zde:

https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/vrazdeni-cechu-v-ceskem-maline-na-ukrajine-polacii-nemci.A130713_194318_zahranicni_brd (odkaz k datu 21. 2. 2022)

sumpersky.denik.cz

sumpersky.denik.cz: V Novém Malíně si lidé připomněli výročí masakru na Volyni, dostupné zde:

https://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/v-novem-maline-si-lide-pripomneli-vyroci-masakru-na-volyni-20130720.html (odkaz k datu 21. 2. 2022)

Česká televize

<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3445694-sledujte-projev-ruskeho-prezidenta-vladimira-putina>
(odkaz k datu 25. 2. 2022)

Pořad *Historie.cs*, díl *Banderovci*, Česká televize, Praha, 2010, čas 6:50-7:30, dostupné zde:
<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/210452801400023/> (odkaz k datu 23. 12. 2021)

Wikipedia.org

https://pl.wikipedia.org/wiki/Stepan_Stebelski (odkaz k datu 11. 6. 2022)

uk.wikipedia.org/wiki/Стебельський_Степан (odkaz k datu 11. 6. 2022)

Jiné

czechia.mfa.gov.ua: Spolupráce Volyňských Čechů s podzemí OUN a UPA na Volyni, dostupné zde:
<https://czechia.mfa.gov.ua/cs/news/6669-spivpracya-chehiv-z-pidpillyam-oun-ta-upa-na-volini>
(odkaz k datu 21. 2. 2022)

reflex.cz: Před krutostí Banderovců bledly i německé jednotky SS. Přesto je dnes Stepan Bandera oslavován jako hrdina Ukrajiny, dostupné zde:

<https://www.reflex.cz/clanek/causy/73296/pred-krutosti-banderovcu-bledly-i-nemecke-jednotky-ss-presto-je-dnes-stepan-bandera-oslavovan-jako-hrdina-ukrajiny.html>
(odkaz k datu 21. 2. 2022)

narodnikronika.cz: Volynští Čechové a moje babička, dostupné zde:
<https://www.narodnikronika.cz/Listovat-kronikou/Volynsti-Cehove-a-moje-babicka>
(odkaz k datu 21. 2. 2022)

denikn.cz: S českou krví na rukou, ale ne z masakru v Malíně. Kdo byli banderovci, kteří ohrožují ministra Petříčka, dostupné zde: <https://denikn.cz/47029/s-ceskou-krvi-na-rukou-ale-ne-z-masakru-v-maline-kdo-byli-banderovci-kteri-ohrozuj-i-ministra-petricka/>
(odkaz k datu 21. 2. 2022)

<http://memorialholodomor.org.ua/science/conferences/mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferenciya-golodomor-1932-1933-rokiv-vtrati-ukrainskoi-nacii/>
(odkaz k datu 23. 1. 2019)

Історична правда, mezinárodní vydání, 9. 10. 2021: *The legend about the Orzhiv operation: How the Internal Troops of the NKVD accidentally killed Klym Savur*. Dostupné zde:

<https://www.istpravda.com.ua/eng/articles/2021/10/9/160278/>

(odkaz k datu 29. 3. 2022)

<https://drohobychyna.com.ua/section/osobistosti/stepan-stebelskiy/>

<https://zakarpattya.net.ua/Special/121079-Ukrainets-z-Priasheva-vziav-uchast-v-urochystostiakh-u-Sambori-FOTO>

https://www.ustrcr.cz/wp-content/uploads/2017/10/Pripad-Svetlana_pdf.pdf

(odkazy k datu 15. 6. 2022)

<http://ukrpohliad.org/culture/nove-vydannya-daleka-doroga-vazhkyj-shlyah.html>

(odkaz k datu 8. 6. 2022)

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19440060027/O/D19440027.pdf>

(odkaz k datu 21. 8. 2021)

Periodika

Розбудова нації, Орган проводу українських націоналістів, Прага, роč. 1929–1934

Dějiny a současnost, Praha, roč. 42, č. 5/2020

Сурма, tiskový orgán Ukrajinské vojenské organizace, roč. 1927–1934

Sborník Archivu bezpečnostních složek, Archiv bezpečnostních složek, Praha, č. 17/2019

Videodokumenty

Pekárek, Martin; Koudela, Aleš: *Banderovci*, Česká televize, 2010

Třicet návratů, díl *Akce B*, Česká televize, 1991

Historie.cs, díl *Banderovci*, Česká televize, 2010

Odborná činnost – Mgr. Vlastimil Ondrák

Bibliografie

Halczak, Bohdan, Ondrák, Vlastimil: *Działalność sotni Ukraińskiej Powstańczej Armii Romana Hrobelskiego "Brodyca" w latach 1944-1947*. In *Istoriko-politični problemi súčasneho svitu*, Černivci, 2021, s. 220-231.

Ondrák, Vlastimil: *Politické pozadí „akce B“ v Československu v roce 1947*. In *kol. autorů: Ozbrojený protikomunistický odpor v krajinách střednej a východnej Európy (1944 – 1953): politické, vojenské, právne a etické aspekty*, Elianum, Bystrica, 2019, s. 347-354.

Ondrák, Vlastimil: Recenze Řepa, Tomáš: *Banderovci. Politické souvislosti, následky zneužití tématu komunistickou propagandou, návaznost na hybridní konflikt v současnosti*. In kol. autorů: *Sborník Archivu bezpečnostních složek*, č. 17/2019, Archiv bezpečnostních složek, Praha, 2019, s. 382-392.

Ondrák, Vlastimil: *Ukrajinská emigrace prizmatem československé bezpečnostní služby*. In kol. autorů: *Ukraińcy i ich sąsiedzi na przestrzeni wieków*, t. 1, Ukraińskie towarzyszstwo historyczne w Polsce, Słupsk-Warszawa, 2020, s. 428/441.

Ondrák, Vlastimil: *Boje ukrajinské haličské armády proti maďarským jednotkám na Slovensku a Podkarpatské Rusi roku 1919: realita či mýtus?* In kol. autorů: *Ukraińcy i ich sąsiedzi na przestrzeni wieków*, t. 2, Ukraińskie towarzyszstwo historyczne w Polsce, Słupsk-Warszawa, 2021, s. 429-439.

Ondrák, Vlastimil: *Losy członków Ukraińskej Powstańczej Armii i Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów internowanych w Czechosłowacji podczas "Akcji B"/"Wielkiego rajdu na Zachód"*. In kol. autorů: *Ukraińcy i ich sąsiedzi na przestrzeni wieków*, t. 3, Ukraińskie towarzyszstwo historyczne w Polsce, Słupsk-Warszawa, 2022, s. 461-498.

Ondrák, Vlastimil: *Propagační rejdy Ukrajinské povstalecké armády na Západ a Československo*. In kol. autorů: *Sborník Archivu bezpečnostních složek*, č. 19/2021, Archiv bezpečnostních složek, Praha, 2021, s. 13-77.

Ondrák, Vlastimil: *Osudy příslušníků Ukrajinské povstalecké armády a Organizace ukrajinských nacionalistů, internovaných v Československu v průběhu akce B*. In *Historie a vojenství*, č. 1/2022, Vojenský historický ústav, Praha, 2022, s. 6-27.

Ondrák, Vlastimil: *Činnost Ukrajinské povstalecké armády v Československu v letech 1945 a 1946*. In *Securitas Imperii*, č. 40/2022, Ústav pro Studium totalitních režimů, Praha, 2022, s. 112-152.

Připravované práce

Ondrák, Vlastimil: *Ukrajinské nacionalistické nebezpečí proti míru a lidovým demokraciím. Státní bezpečnost a ukrajinská problematika*.

Předpokládané vydání v Historii a vojenství, č. 1/2023.

Videodokumenty

Historie.cs: *Jak se Ukrajina hlásila o své místo na slunci*. Česká televize, 2022. Dostupné zde: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/222411058220009/>

Aktivní účast na vědeckých konferencích

Příspěvek *Politické pozadí „akce B“ v Československu v roce 1947* na konferenci *Ozbrojený protikomunistický odpor v krajinách strednej a východnej Európy (1944 – 1953): politické, vojenské, právne a etické aspekty*, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2. až 4. 10. 2018.

Příspěvek *Ukrajinská emigrace prizmatem československé bezpečnostní služby* na konferenci *Ukraińcy i ich sąsiedzi na przestrzeni wieków. Polityka, gospodarka, religia, kultura, życie codzienne, Ukraińskie towarzyszstwo historyczne w Poslce, Przemyśl*, 9. až 10. 5. 2019.

Příspěvek *Boje ukrajinské haličské armády proti maďarským jednotkám na Slovensku a Podkarpatské Rusi roku 1919: realita či mýtus?* na konferenci *Ukraińcy i ich sąsiedzi na przestrzeni wieków. Polityka, gospodarka, religia, kultura, życie codzienne, Ukraińskie towarzyszstwo historyczne w Poslce, Przemyśl*, 11. až 13. 9. 2020.

Příspěvek *Losy członków Ukraińskiej Powstańczej Armii i Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów internowanych w Czechosłowacji podczas "Akcji B"/"Wielkiego rajdu na Zachód"* na konferenci *Ukraińcy i ich sąsiedzi na przestrzeni wieków. Polityka, gospodarka, religia, kultura, życie codzienne, Ukraińskie towarzyszstwo historyczne w Poslce, Przemyśl*, 10. až 12. 9. 2021.

Příspěvek *Ukrajinská emigrace v ČSR-politické a bezpečnostní aspekty* na konferenci *České, slovenské a československé dějiny XX. století*, Filozofická fakulta Univerzity v Hradci Králové – Historický ústav a Muzeum východních Čech Hradec Králové, Hradec Králové (online), 10. až 11. 5. 2021